

Position Paper ten behoeve van het ronde tafel gesprek over staatsdeelnemingen dat op 16 november 2020, 12.30 – 14.30 uur door de Vaste Commissie voor Financiën van de Tweede Kamer der Staten Generaal wordt georganiseerd

Uw Commissie heeft TenneT uitgenodigd voor een gesprek over de invulling van de eigen vermogen behoefte van ons bedrijf. Voorafgaand aan het gesprek met uw Commissie willen wij het volgende opmerken:

Nederland speelt met TenneT een sleutelrol in de realisatie van de energietransitie

De complexiteit, de verwevenheid en het economisch belang van het energiesysteem in Noordwest Europa vergen een grensoverschrijdende aanpak en samenwerking om de energietransitie te laten slagen en de maatschappelijke kosten daarvan te beheersen, zowel tussen netbeheerders voor elektriciteit en gas als tussen nationale overheden, toezichthouders, energieproducenten en verbruikers.

TenneT vervult als eerste grensoverschrijdende Europese Transmission System Operator daarin een sleutelrol. Al 10 jaar lang is TenneT als Europese speler bezig met de integratie van de lange-termijn planning, constructie en operatie van het onshore en offshore elektriciteitssysteem in en tussen Nederland en Duitsland, met als doel een **betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening** in beide landen. Als permanente staatsdeelneming staan ook bij TenneT de Nederlandse (economische) belangen van burgers en industrie daarbij voorop.

Voor Nederland hebben de grensoverschrijdende activiteiten grote voordelen gebracht

TenneT beheert de backbone van de elektriciteitsvoorziening in Nederland en een groot deel van Duitsland. Daarnaast beheert TenneT netten op zee zowel in Nederland als in Duitsland. TenneT bestaat uit twee TSOs (Nederland en Duitsland) met een volledig gelijke Raad van Bestuur en een centraal grensoverschrijdend management, zodat het bedrijf als één geheel wordt aangestuurd. De inspanningen van TenneT hebben geleid tot aantoonbare voordelen voor zowel Nederlandse als Duitse eindgebruikers op het gebied van o.a. inkoop, know-how, innovatie, financiering en marktintegratie. Deze voordelen konden slechts bereikt worden door de steeds verdergaande integratie inclusief centrale aansturing van het bedrijf. Met name de centrale aansturing van TenneT, en de daardoor behaalde synergievoordelen, hebben ertoe geleid dat TenneT de leveringszekerheid ook in Nederland kosteneffectief heeft kunnen garanderen. Dat is juist in een energiesysteem dat steeds meer klimaatafhankelijk is van belang.

Hieronder gaan wij in op een aantal voordelen die het grensoverschrijdende TenneT heeft voor de energietransitie in Nederland. Wij hebben daarbij gekeken naar de driehoek van betaalbaarheid, leveringszekerheid en verduurzaming van het energiesysteem:

Betaalbaarheid

- Met het huidige geïntegreerde en centraal aangestuurde bedrijf is TenneT in staat gebleken om lessen geleerd in Duitsland om te zetten naar voordelen voor de Nederlandse consument, zoals bijvoorbeeld voor het **huidige offshore programma** en zal ook in de toekomst verdere synergiën kunnen realiseren. Deze lessen hebben een **kostenbesparing van EUR 2 tot 3 miljard** opgeleverd voor de Nederlandse consumenten. TenneT schat de synergie door **gezamenlijk over de grenzen heen op te trekken bij de aansluiting van nieuwe offshore windparken op minimaal EUR 1 miljard** (2GW programma 2028-2030).
- Tevens leert TenneT in Duitsland veel over offshore onderhoud, lessen die TenneT meteen kan implementeren in de toekomstige onderhoudsconcepten voor de Nederlandse offshore projecten.
- Andere synergiën hebben betrekking op de interconnectoren, slimme integrale systeembenadering van de netten over de grenzen van het elektriciteitssysteem heen (gas, waterstof etc.) en de aansluiting van nieuwe duurzame energieopwekking van prosumers en grote elektriciteitsgebruikers, zoals de datacenters.
- Een goed voorbeeld van het over systeemgrenzen heen kijken is de samenwerking met Gasunie en Thyssengas in Duitsland voor het project Element Eins. De betrokkenheid van twee grensoverschrijdende Nederlandse (staats)bedrijven is een belangrijke voorwaarde voor het slagen van de energietransitie, gericht op sectorkoppeling, en is daarmee een grote kans voor de Nederlandse samenleving.
- Tevens heeft het **gezamenlijk inkopen van reservevermogen minimaal EUR 450 miljoen aan besparingen** opgeleverd.
- Het marktontwerp gefaciliteerd door een geïntegreerd TenneT zorgt voor een convergentie van de elektriciteitsprijs in Nederland en Duitsland. Een goed voorbeeld is de flow-based marktkoppeling die verdere voordelen zal opleveren.
- Lessons learned in Duitsland hebben er tevens toe geleid dat de aansluiting van offshore windparken in Nederland binnen tijd konden worden gerealiseerd.

Leveringszekerheid

- De Duitse en Nederlandse elektriciteitsinfrastructuur zijn sterk met elkaar verbonden. Beide staten erkennen dat bij nationale beleidsbeslissingen op het gebied van energie, inclusief (cyber-) veiligheid, terdege rekening moet worden gehouden met de wederzijdse effecten op buurlanden. **Daardoor is er behoefte aan coördinatie op energiebeleid tussen beide landen.**
- Door de sterke opkomst van duurzame energie (zon en wind) kan de leveringszekerheid over een groter gebied worden geborgd door wederzijdse ondersteuning gedurende situaties waarin de balanshandhaving tussen vraag en aanbod van elektriciteit uitdagend kan zijn. **TenneT stelt met het grensoverschrijdende verzorgingsgebied zoals dit nu bestaat de Nederlandse leveringszekerheid ook buiten de Nederlandse landsgrenzen veilig. Dit geldt omgekeerd ook voor Duitsland.**
- Ondanks de geldende Europese regelgeving die uiteindelijk uitgewerkt wordt in contracten tussen de verschillende TSOs, is gebleken dat **binnen één onderneming de reactietijd naar aanleiding van onderlinge hulpvragen korter is** dan de reactietijd gebaseerd op deze contracten. In crisissituaties kan 15 minuten een groot verschil maken.

Duurzaamheid

- **Nederland heeft baat bij optimaal afgestemde agenda's van Nederland en Duitsland bij politiek gevoelige thema's betreffende de energietransitie** zoals afstemming van de reguleringskaders, inrichting van de Energy-only Market (EoM), discussie over bied-zones, Power to Gas ontwikkelingen, ontwikkeling en implementatie van waterstof en de ontwikkeling van offshore wind. Dit was onder meer de reden voor de totstandkoming van de Joint Declaration of Intent ondertekend door de Nederlandse en Duitse staat. Deze discussies kunnen door het geïntegreerde TenneT beter worden gefaciliteerd dan in twee gescheiden ondernemingen. De binnen een grensoverschrijdende onderneming afgestemde, slimme (infra-)projecten over grenzen en sectoren heen zullen tot kosteneffectieve oplossingen leiden met minder kans op investeringen die achteraf overbodig blijken te zijn geweest.

Van belang voor Nederland dat TenneT in de toekomst ongehinderd aan de energietransitie in Noordwest-Europa kan blijven werken

Om de energietransitie te faciliteren zijn naast slimme oplossingen ook nog steeds investeringen in de infrastructuur noodzakelijk. Dat geldt voor Nederland en Duitsland. Op basis van de huidige netontwikkelingsplannen gaat TenneT ervan uit dat voor de realisatie van de energietransitie in Nederland en Duitsland de komende tien jaar investeringen ter hoogte van EUR 4 tot 5 miljard per jaar nodig zullen zijn. Om deze noodzakelijke investeringen op dezelfde kosteneffectieve manier te kunnen blijven doen heeft TenneT op termijn behoefte aan extra eigen vermogen.

Op dit moment spreken de Nederlandse staat, de Duitse staat en TenneT over een mogelijke participatie van de Duitse staat in TenneT, waar het betreft het bijdragen aan het eigen vermogen van TenneT. Dit is een van de mogelijkheden. Elke participatie in TenneT, dus ook een eventuele participatie van de Duitse staat, moet leiden tot een versterking van de Europese aanpak van TenneT en mag het functioneren van de onderneming niet belemmeren. Dat leidt tot een aantal zaken die voor TenneT van doorslaggevend belang zijn bij het vinden van een oplossing voor de eigen vermogen behoefte:

1. De voordelen van het **geïntegreerde grensoverschrijdende karakter van het bedrijf** blijven behouden;
2. De **Nederlandse corporate governance cultuur** en het **structuurregime** worden gerespecteerd;
3. De **centrale en functionele aansturing van het bedrijf** blijft geborgd; en
4. De Nederlandse staat zal een doorslaggevende stem moeten behouden in de besluitvorming van het concern, om daardoor het **karakter van een permanente staatsdeelneming in stand te houden** en de belangen van Nederland en haar economie optimaal te borgen.

Los van de uitkomst van de onderhandelingen met Duitsland over een mogelijke bijdrage aan de eigen vermogen behoefte van TenneT zal nauw en intensief tussen Nederland en Duitsland moeten worden samengewerkt om de doelstellingen van de Joint Declaration of Intent zoals op 19 mei 2020 tussen de twee landen vastgelegd, te realiseren. Hiervoor gaat TenneT zich actief inzetten.

Afsluitende opmerking

Gezien het vertrouwelijke karakter van de gesprekken tussen Nederland, Duitsland en TenneT over de invulling van de eigen vermogen behoefte van TenneT heeft TenneT in dit position paper ervoor gekozen om niet in detail op de gesprekken in te gaan. TenneT is wel bereid voor zover mogelijk de context van de gesprekken in de ronde tafel nader toe te lichten. Gegeven het openbare karakter van deze hoorzitting zal TenneT dit op een manier doen waarbij het vertrouwelijke karakter van de gesprekken en het onderhandelingsresultaat niet worden geschaad.